

ACC. N:R M. 15209: 1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Meangit Forsström
Härad: Luggude Berättare: Edit Lindström, Jonstorp
Socken: Jonstorp Berättarens yrke: väverska
Uppteckningsår: 1960 Född år 1908 i Jonstorp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Animala spåvadsämnen. s. 1-3.

M. No. 18 (suppl.)

Nordiska Museets frågelista nr 18 (uppl. 2). Textilier II. Animala spånadsämnen.

Ber har ej själv varit med om beredning av ull. Hon har endast kardat och spunnit för att försöka. Svaren på frågorna är efter vad hon hört och hur hon tror att det var.

I moderns hem hade man får. Man använde naturligtvis ullen. Rökt fårkött hade de hela vintern. Smakar inte så gott, det smakar ull.

Fårskinn användes möjligen i vagn för att man en skulle frysa, men ej i sängen. Där hade man ju bolstrarna.

Det fanns nog olika raser då som nu.

Två olika sorters ull: längre och kortare. Den på ryggen längre och bättre, under buken kortare.

Både svarta och vita får. Vitare när de är lamm. Fåren klipptes åtminstone på våren när de skulle ut, kanske även på hösten.

Karlarna hade fårskinnspälsar med skinnet in och tyg utanpå. Det var varmt.

När fåren skulle klippas hjälpte några karlar till att lägga upp dem på ett bord och binda dem. Fåren är starka. Benen bands två åt gången, eftersom man skulle klippa dem också. Ber har aldrig sett på själv. Särskild sax, som kallas ullsax, användes. Den nyklippta ullen sorterades i längre och kortare. Ull används sällan till varp. Man tvättade ej fåret, utan den avklippta ullen. Den är "smord" och måste tvättas i något skarpt, vanligen asklut av aska som kokas. Ullen blir ren och fin genom tvättning.

Att karda ullen var vinterarbete. Den värmdes ej. Ullen kallades kanske "to", men det var all ull, inte bara den okardade.

Först grovkardade man, kallades "skrubba". Man hade samma sorts redskap till all kardning. Vanliga handkardor av olika grovlek. Efter grovkardning följer finkardning med allt finare redskap.

Man breder ut ullen på en karda. Med den andra drär man över och genom ullen. De båda kardornas handtag hålles i olika riktning. Ullen skrapas tillbaka och då håller man dem åt samma håll. När man kardar igenom på nytt vänder man en karda o. s. v. Slutligen använder man baksidan av ena kardan och skjuter försiktigt ihop ullen till en rulle. Man använder endast kardor, ej handen.

De färdiga ullsträngarna placerades i stora mangelkorgar. De måste ligga mycket löst och ej tryckas ihop. En stor korg blir fort full.

Berättarens moster f 1875 kardade, spann och färgade själv till en sniljeflossa på 1930-talet. Hon kunde det från sitt hem.

Ullen färgades inte, utan först det spunna garnet. Även svart ull färgades för att bli svart. Svart och vit ull blandades till grått i grovkardningen.

Man kardade hemma där man hade får och själv vävde. Men det fanns nog de, som inte hade lantbruk, som på vintrarna kardade och spann åt andra.

Kardegillen har ber hört talas om. På olika ställen bjöd man ihop folk och så kardade man för det stället. Så gick man runt till varandra och hjälptes åt.

Man drog inte med sig egen ull.

Ett gammalt talesätt är: Man gömmer ull till det blir mull och lin till det blir silke.

Stickulle skickades iväg för att rivas upp och blandas med annat. Det måste vara ull i, annars höll ej plocket.

ACC. N:R M. 15209:3.

Nöthår fick man när kreaturen, korna, klipptes. Det skickades iväg och blandades med ull. Men det är något från senare tider och är inte så gammalt. Ber har vävt en nöthårsbotten till en ryamatta. Grovt, tvinnat lingarn till varp och nöthår till påslag. Det flockar förfärligt; tussar och to far omkring. Materialet köptes i hemslöjden i Hälsingborg.

Annat material ur djurriket har ej använts vad berättaren vet.

~~10.~~
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND